

להבין

להתבונן • להתקדם • להתרומם!

פרקי התבוננות וחיוק מתוך שיעוריו של הגאון רבי אהרן שווב שליט"א

להתקדם

מאמרים בדרכי ההנהגה ותיקון המידות שנמסרו על סדר הספר הקדוש "תומר דבורה"

מידת היסוד

לפעול גילוי מושלם כרצון ה'

כיצד השמירה שייכת לפעולה האקטיבית?

הספר תומר דבורה עוסק בנקודה אחת מרכזית: מהי הדרך של האדם להגיע למדרגת "אדמה לעליון". לשם כך מפרט הרמ"ק את ההנהגות שבאמצעותם יכול האדם להתדמות לפעולות של המידות האלוניות השונות.

בחלק השני של פרק ח' מדובר על מידת היסוד: צריך זְהירות לאות ברית, שלא להרהר ולא ישחית וְעקר השמירה בהיותו שומר עצמו מן הרהור. צריך האדם להזהר מאד מהדבור המביא לידי הרהור. אֶפילו שהדבור לא יהיה חטא אלא דבור טהור, אם מביא לידי הרהור צריך להזהר מִמנו.

ויש להבין: הרי מהותה של מידת היסוד הוא להעביר את ההשפעה למקבלים, ולהוציא אותה לגילוי. לדוגמא: תלמיד חכם שמקבל השפעה של השגות עמוקות בתורה, תפקידו להעביר את התורה לתלמידים, תוך התאמה ליכולת הקיבול שלהם.

ואם כן, כאשר הרמ"ק מבאר כיצד אנו צריכים להתדמות למידת היסוד האלונית, לא יתכן שהדמיון יהיה רק בצורה פסיבית - בהימנעות ושמירה שלא להשחית, ולא בצורה חיובית - כיצד כן להשפיע.

על כרחינו צריכים אנו לומר, שהרמ"ק לא ראה צורך לדבר על הפעולה החיובית של ההשפעה אל המקבלים, מפני שזהו דבר שמוטבע בטבע האדם ואין צורך לעוררו על כך. כל אדם באופן טבעי פועל פעולות של השפעה חוצה ממנו, ואין צורך לחזק אותו על כך.

אלא עיקר החיוק והחידוש שהרמ"ק בא לעורר את האדם בדמיון למידת היסוד, הוא בחלק שלכאורה פסיבי - לשמור שלא להשחית ולא להוציא השפעה לריק.

ודבר זה אומר דרשני: כיצד הנושא של שמירת הברית משתייך לפעולה החיובית של ההשפעה במידת היסוד. לכאורה זו רק אזהרה שלא להרוס, ולא מובן כיצד זה חלק מהותי מהפעולה האקטיבית של ההשפעה?

איבוד פרט מהשפעת מבטל את היצירה כולה!

כדי לבאר את העניין, נקדים משל קצר -

אדם שגוננין ליצור ציור מסויים, אבל אינו יודע לצייר בעצמו. פונה הוא אל אומן צייר גדול, ומשרטט לפניו בקווי הדמיון את עומק רצונו בציור המבוקש. לשם כך הוא אף מביא לו את כל המשאבים הנדרשים: קנבס, מכחולים, ומאגר צבעים.

התפקיד של הצייר הוא אחד: להוציא לפועל את הרצון של מוזמין הציור.

אולם הצייר פשע בתפקידו, ובמקום להשתמש בכל הצבעים, שפך את הצבע החום על הארץ, ויצר את כל הציור כשחסר מתוכו את הצבע הלו. הבה נתבונן:

כשהצייר השחית את הצבע החום, הוא לא פעל רק פעולה פסיבית של הורדת חומרים לטמיון, אלא הוא הרס וביטל את המשמעות של הפעולה האקטיבית כולה! שהרי מעתה הציור כולו יהיה חסר ובלתי מכוון לרצון של מוזמין העבודה!

התבוננות מעמיקה ומחזקת במוסרי הפרשה

להתבונן

השחוק המהלל מול השחוק האמלל

ההנהגה האלונית המיוחדת שמתגלה ביום הפורים

כי עניינו של ה'חוק' הוא צמצום והגבלה לפי הכללים, וכנגד זה הצחוק - מבטל את החוקים והכללים, והוא באמת נותן תחושה של הרחבת המוחין.

הצחוק הראשון שמוזכר בתורה הוא כאשר אברהם אבינו הוליד בן בגיל מאה שנה (בראשית כא, ו), שזו יציאה גמורה מהמסגרת והמערכת הרגילה.

בדרך רמז נוסף, שהצחוק של אברהם אבינו היה מחמת לידת בן בהיותו בן ק' שנה, וכבר ראינו בספר יצירה שהאות ק' היא שורש כח הצחוק.

ואולם, ביציאה מן ה'חוק' יש שתי אפשרויות, לטובה ולרעה. ונבאר -

סדר העולם המתוקן בנוי על חוק

באופן כללי העולם הזה אמור להיות בנוי על חוק וכללים, יש דין ויש דיין. והסיבה לכך היא משום שרק כך נהיה 'מחונכים' ונצמד בדרך הנכונה לעבר התכלית הרצויה.

ולפיכך היציאה מן ה'חוק' במובן הפשוט של ההתעלמות מקיומו וחובתו ו"לעשות ממנו צחוק" - היא חטא גדול ביותר.

זה גודל העוון של 'כת ליצנים' שאינם רואים פני שכינה. ועל כך אמרו 'ליצנות אחת דוחה מאה תוכחות'. כי הצחוק מהסוג הזה מונע את קיום החוק ומבטל את היכולת של הקב"ה להשפיע ולהנהיג את האדם בדרך הראויה.

הנהגת הרחמים שמעל החוק

אולם - כנגד זה יש צחוק מתוקן, והוא הצחוק שאינו מבטל את החוק, אלא מגלה הנהגה עליונה למעלה ממנו.

את הנהגה זו מבאר הרמח"ל בדעת תבונות (סימן ט), ותורף דבריו, שההנהגה של ה'חוק' שהקב"ה קבע בבריאה, אינה סוף דבר, שכן היא עדיין צמצום והסתר לפי כללים של שכר ועונש.

ההנהגה העליונה יותר, היא זו הפורצת את כל הגבולות ומשפיעה שפע רב בלי קשר למעשי התחתונים.

להנהגה עליונה זו נזכה רק לעתיד לבא, כאשר יתגלה למפרע שכל מה שקיים ונעשה במציאות הוא הארה חיובית, וגם מה שהיה נראה כחושך ורע באמת היה לטובה.

וזהו הצחוק המרומם, שהוא יציאה מן החוק שאינו מבטלו חלילה, אלא רק מגלה הארה והנהגה עליונה ופנימית יותר.

גילוי "הארת אבא" העליונה ביום הפורים

האריז"ל כותב (שעה"כ פורים) שבפורים התגלתה הארה עליונה ביותר הנקראת "הארת אבא".

אין בשכלנו יכולת השגה בעניינים גבוהים ונשגבים אלו, אך ננסה להתחבר ולגעת בשולי העניין, שנזכר

כח השחוק בחודש אדר

בספר יצירה (פרק ה) מבואר שיש י"ב אותיות שמשפיעים על אותם דברים בבריאה שמחולקים גם הם ל"ב חלקים. והם - החודשים, המזלות, השבטים ותכונות הנפש.

וכך נאמר שם על האות ק' -

המליך אות ק' בשחוק, וקשר לו כתר וצרפן זה בזה וצר בהם דגים בעולם, ואדר בשנה, ורגל שמאל בגנף זכר ונקבה.

מבאר שם הגרי"א:

שחוק באדר - "משתה ושמחה ליהודים".

מבואר שכח ה'שחוק' מיוחד לחודש אדר, וזה דבר המוטבע ביסוד הבריאה, בלא קשר לאירועים שהתרחשו בחודש זה ברבות הימים.

לאור זאת עלינו להתבונן מה משמעותו של ה'שחוק', ומה העבודה שיש לנו כלפיו.

האם הצחוק הוא טוב או רע?

האם ה'צחוק' הוא דבר חיובי או שלילי?

מחד - חטא העגל מכונה "ויקומו לצחק" (לב, ו), וגם חטאיו של ישמעאל נקראים "מצחק" (בראשית כא, ט). והליצנות היא בודאי מידה גרועה, ובמדרש (ש"מ"ר כז, ו) קראו על עמלק את הפסוק "לץ תִּפֶּה וּפְתֵי יַעֲרִים".

מאידך - יצחק נקרא על שם הצחוק (בראשית כא, ג), וכן על לעתיד לבא נאמר (תהילים קכו, ב) "אֲזַי יִמְלֵא שְׂחֹק פִּינוּ". ובחודש אדר "משנכנס אדר מרבנים בשמחה", וימי הפורים הם "ימי משתה ושמחה".

מה הייחודיות של השמחה בפורים יותר משאר המועדים?

עוד יש להתבונן: מהי עבודת הצחוק והשמחה המיוחדת לפורים, שהרי בכל המועדים נצטוונו להיות בשמחה, כמו שנאמר (דברים טז, יד) "וְשִׂמְחֶתָּ בְּחֶגְךָ", וכפי שאנו אומרים בנוסח התפילה "מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה".

ובודאי יש הבדל בין השמחה של פורים לשמחה שבמועדים, שהרי בפורים יש ענין של התפרצות שמחה מעבר לכל הגבולות, "עד דלא ידע" בסילוק הדעת, מה שלא מצינו בשאר המועדים.

אם כן, עלינו להבין מה התוכן של עבודת השמחה והצחוק המיוחדת לפורים?

צחוק - יציאה מהחוק

ביאור העניין הוא כך:

הפירוש של המושג 'צחוק' הוא - יציאה מן החוק.

"צחוק" נוטריקון צא מהחוק.

ניתן לראות זאת גם במציאות הגשמית, שכל יציאה מהסדר הרגיל מעוררת צחוק.

שתי בחינות לגאולה - הפסקת השעבוד והיציאה בפועל

ומה עדיין נותר לו לתקן בעצמו בשלב הבא. וכמו שמוזכר בדברי הוזהר הקדוש (ח"ב פח). הנאמרים בליל שבת. וזו הסיבה שגם בחודש השביעי - תשרי יש דין על האדם. מפני שזהו זמן של דין על איכות ספיגת ההארה שניתנה בחודש ניסן [חודשי החורף הם המשך תהליך הספיגה והוצאתו מן הכוח לפועל על ידינו, ואכמ"ל].

לאור זאת מובן מדוע הפסקת השעבוד היתה בחודש 'תשרי', שכן הפסקת השעבוד היתה מחמת שכלל ישראל תיקנו את התאוה והגאולה באמצעות העבודות והתשובה, והזמן של הדין והמבחן אם תיקנו וסילקו את החלקים הרעים, הוא תמיד בחודש השביעי - חודש תשרי.

כנגד התשובה 'ענה' בהפסקת השעבוד

נמצא אם כן, שהפסקת השיעבוד היתה בזכות התשובה של ישראל, והגאולה בפועל היה בזכות האבות הקדושים. לאור זאת נשוב לבאר את מבנה הפסוק שלפנינו, והדברים נפלאים:

'ענה דודי' - הביטוי 'ענה' הוא כתגובה למשהו. והכוונה למה שכלל ישראל עשו תשובה, שכנגד זה הקב"ה ענה והורה לפרעה להפסיק את השעבוד, שכן מטרת השעבוד היה לתקן את התאוה והגאולה, ועל ידי התשובה השלימו את התיקון שלהם ואין עוד צורך בשעבוד.

לעומת זאת מה שכתוב: **'ואמר לי' - היינו 'אמירה'** שלא באה בתגובה, כי בזה מדובר על ההארה וההשפעה המחודשת שיוצרת את חיזוק האמונה בעת היציאה ממצרים, ועל כך נאמר **'ואמר לי'** כי היא מתנה והשפעה ישירה לכלל ישראל, בלי קשר לפרעה ולמצרים.

והביטוי: **'קומי לי' - נאמר כנגד היציאה מהשפלות של העבדות והשעבוד שהיו בחודש תשרי, שהיא עדיין לפני יציאה והליכה בפועל, אלא רק 'קימה' על הרגלים תחת ההשפלה שהיתה.**

ולעומת זאת הביטוי: **'ולכי לי' - היינו לצאת ולהתקדם, על ידי מתנת האמונה שקיבלו בהארה הגדולה של הגאולה בפועל, בחודש ניסן.**

ולאור זאת מובן היטב שני ביטויי הקשר, רעיייתי - יפתי:

'רעיייתי' - כנגד זכות אבות, בכדי לקבל הארה עליונה של האמונה, שזה לא בא מכח מעשינו אלא בזכות אבות.

'יפתי' - בזכות עצמם, דהיינו התשובה שכלל ישראל עשו במאמץ שלהם.

ענה דודי ואמר לי קומי לי רעיייתי יפתי ולכי לי // פרק ב, פסוק י
בפסוקים האחרונים למדנו על כך ש'גלות מצרים' נועדה לתקן ארבעה פגמים יסודיים הקיימים בבריאה, והקב"ה מיהר את הקץ בזכות ארבע סיבות: א. זכות אבות ואמהות, ב. הצעקה מתוך הדחק, ג. תשובה בלב, ד. תשובה במעשים. כעת בפסוק זה אנו מתחילים לעסוק בתהליך הגאולה בפועל.

בתשרי פסק השעבוד ובניסן יצאו

הפסוק הנוכחי חוזר על דבריו בכפל לשון:
ענה דודי - ואמר לי, קומי לי, רעיייתי - יפתי, ולכי לי.
מפרש הגר"א:

ענה דודי - לפרעה, שישלח את בני ישראל. ואמר - לי.

קומי לי - מן השעבוד, שב'ראש השנה' בטל שיעבוד העבודה במצרים.

רעיייתי - שאתה רעי מן האבות.

יפתי - שגם אתה בעצמך יפה מאוד.

ולכי לי - ממצרים, שב'ניסן' נגאלו.

ויש להבין: מה משמעות הכפלות 'רעיייתי' - בזכות אבות, יפתי - בזכות עצמך. אם בזכות עצמך, מדוע צריך את האבות? האם הסיבה היא מפני שכל אחד לבד אינו סיבה מספקת לגאולה?

עצם הביטוי 'רעיייתי' כלפי הזכות אבות, הוא מובן. כי משמעות הנוסח 'רעות' הוא שיש דמיון בדרגה של שני הצדדים. אדם אינו לוקח רע וחבר מי שבדרגה מעליו או מתחתיו, אלא רק מי שדומה לו.

איננו יכולים להתבטא שאנחנו 'רעים' השווים כביכול להקב"ה, אולם ביחס לאבות הקדושים ניתן להבין זאת, כי הם היו מרכבה לשכינה הקדושה והקב"ה התגלה דרכם בשלימות - אברהם נשא את הגילוי של מידת החסד, יצחק גבורה ויעקב תורה.

ואמנם, גם בנו נשאר שורש פנימי מאותם תכונות שעשו את האבות 'רעים' להקב"ה, ולכן כל ישראל רחמנים ביישנים וגומלי חסדים, וכל שאין לו שלשה מידות הללו אינו מישראל (יבמות טו).

עוד טעון ביאור: מה הסיבה שכלפי האמירה לפרעה נאמר לשון 'ענה', כתגובה למשהו, ואילו באמירה לישראל נאמר לשון 'אמר' שמשמעותו אמירה חדשה ולא כתגובה.

ובעיקר יש להבין - מה הסיבה לכך שהגאולה התחלקה לשני חלקים: הפסקת השעבוד בתשרי, והיציאה בפועל ב'ניסן'. מדוע בשני זמנים שונים, ולמה דוקא בחודשים אלו.

גלות - תיקון הגאולה והתאוה, גאולה - ביטול הכפירה ע"י חיזוק האמונה

ביאור הענין -

לשיעור המלא 073.295.13.81

מספר השיעור: #33017752*

בינה יתירה - יסודות האמונה לנשים ובנות הסמינרים על פי ספר "דרך השם" לרמח"ל

בינה יתירה

"וְכָל הַנְּשִׁים יִתְּנוּ יָקָר לְבַעֲלֵיהֶן"

שילוב העבודה של האיש והאשה - חלק ב'

מה הסיבה להבדל הזה? וכי האשה היא 'פחות יהודיה' ח"ו?!

ההבדל בין עשה ללא תעשה

נתבונן בהבדל המהותי שבין מצוות עשה למצוות לא תעשה.

חז"ל עורכים השוואה בין הרמ"ח מצוות עשה לרמ"ח איברים הקיימים בגוף האדם, וכן בין הסס"ה לא תעשה לשס"ה גידים הקיימים בגוף.

האיברים הם החלק הפועל בגוף, והגידים הם החלק שמעביר דם ואנרגיה ושומר על קיומם של האיברים.

וז גם החלוקה בין מצוות עשה ללא תעשה -

'מצוות עשה' הם כמו האיברים, הם מקדמים את האדם בעולם ומושכים אליו הארות רוחניות.

קיום 'מצוות עשה' מרומם את האיברים ומוריד אור עליון חדש בכל מצווה ומצווה, ואותו אור מקדש את האדם, ומביא עמו רוח חדשה ומרוממת, אנרגיה רוחנית חדשה ונשגבת שיורדת וממלאה את האדם עם כל מצווה ומצווה שהוא מקיים.

השלמות נוצרת כאשר הגוף המבצע מקבל את רוח החזון מהאיש, וכך שניהם בצוותא בונים את הבית ומגדלים את צאצאיהם כרצון הבורא - בשילוב נכון של שני הכוחות.

תפקיד האישה ליישם ולא ליצור

האישה, שנבראה במתכונת של 'מושפעת' מבעלה, אינה אמורה להיות עסוקה ביצירת התכנים. אלא היא מקבלת את הרוח מהאיש ומממשת אותה בין כתלי הבית. היא אינה אמורה להיות עסוקה בפילוסופיה, אלא מיד כאשר הרעיונות ברורים ובהירים בתוכה, עליה להתרכז בתפקיד של הגוף המבצע.

מדוע נשים פטורות מרוב מצוות עשה?

ההבדל בין האיש לאשה בעבודתם, מתבטא גם בחלוקה במצוות התורה.

כידוע, האיש חייב בכל המצוות - עשה ולא תעשה, ואילו האשה חייבת בעיקר במצוות לא תעשה, ופטורה מרוב המצוות עשה.

במאמר הקודם התבאר הבדל מהותי שיש בין עבודת האיש ועבודת האישה בעולם, האיש יוזם ופועל 'בגדול', ואילו האשה יורדת לפרטים מעשיים, והשילוב ביניהם יוצר שלימות, כאשר האיש פורץ ברעיונותיו, והאשה מפרטת את הרעיון לפרטי פרטים.

הבדל זה משפיע גם על דרך החינוך של הילדים: האב מביא את רוח הדברים מבית המדרש, ומורה הוראות יחסית חדות ו'מייסרות', ואילו האם נוטלת את המוסר הזה, ובכישרון המיוחד השמור לה מפרטת את תוכן הדברים בהתאמה לכל ילד לפי מה שמתאים לו, במועד המתאים ובשפה המתאימה.

שלימות הבית

בית רוחני זקוק מחד לאיש שיש בו חזון ורוח, ומאידך לאישה שתהיה הגוף המְבַצֵע.

חז"ל אומרים (יבמות פג). שאדם ללא אישה אינו נקרא 'אדם'. כי החלק המְבַצֵע אשר מביא את החזון לידי מימוש והגשמה נעדי ממנו.

התנאים הנדרשים לקליטת ידע וערכים [ב] כיצד לנטרל את 'מנגנון דיכוי התאבון'

במאמר הקודם הראינו כי במקומות רבים בתורה ובחז"ל אנו מוצאים שיש הקבלה בין 'לימוד התורה' - לבין מערכת ה'איכיל' ועיכול המזון בתוך גוף האדם. ההשוואה הזאת אינה משל בלבד, אלא באמת הדמיון בין הלימוד לאכילה הוא מהותי ומדויק, כי אכן, תהליך ספיגת הלימוד בתוך האדם דומה לחלוטין לתהליך הספיגה של אוכל גשמי.

כאשר מידע נכנס למח ולא עובר תהליך עיבוד פנימי, הוא אינו נספג כראוי באישיות האדם, והמידע נשאר חיצוני - כעין ידיעת מספר טלפון, ותו לא. וכשם שעיכול פיזי דורש זמן ותנאים מתאימים, כך גם תהליך הלימוד דורש זמן לעיבוד המידע, וכן עוד תנאים נוספים כפי שיתבאר במאמרים הבאים.

סדרת המאמרים שלפנינו, נפרט ונרחיב את היסודות של 'תהליך העיכול המחשבתי', וזאת על פי ההקבלות שיש בין תהליך האכילה לתהליך הלימוד, והבנה זו תפתח לנו שערים אף לפתרונות מעשים בס"ד.

במאמר זה ננסה לראות כיצד ניתן לנטרל את 'מנגנון דיכוי התאבון', הקב"ה ברא בטבע האדם תכונה שכאשר הגוף נמצא במצב של רעב ממושך ואין לו אפשרות לצרוך מזון, הוא מפעיל מנגנון הישרדות של 'דיכוי התאבון'. מנגנון זה גורם לדיכוי תחושת הרעב כדי למנוע קריסה פיזית ונפשית.

זה מה שאירע לילד. לאחר כרבע שעה של רעב ובכי, המנגנון הפנימי של הגוף חסם את הרגש של הרעב, ומאז הוא לא מרגיש את תחושת הרעב. ולכן כעת הוא לא מסוגל לאכול - כי כלי רעב אי אפשר להכניס אוכל לגוף.

במקרים כאלו, הפתרון הוא פשוט: נותנים לילד מאכל מתוק קטן שאהוב עליו, כמו קוביית שוקולד או חתיכת וופל. אחרי שהוא יטעם ממנו תתעורר לו מחדש תחושת הרעב, והילד יאכל בשמחה את הארוחה המלאה.

אם תעזבני יום - יומיים אעזבך

התהליך הזה קיים גם בלימוד תורה, ובספיגת חכמה בכלי העיכול המחשבתי:

באופן רגיל, ככל שאדם לומד ומשיג השגות חדשות של חכמה, כך הוא נעשה רעב להשיג עוד ועוד. הכלל "יש לו מנה רוצה מאתיים" מתקיים גם בדברי חכמה והשגות חדשות בלימוד התורה. ככל שהוא נהנה מהלימוד - כך הוא מתעניין ומסתקרן לדעת עוד, וכל סוגיא נוספת שהוא מסכם - גורמת לו תאבון מוגבר לכבוש סוגיא נוספת.

כמו שלכל אדם יש רעב להזין את הגוף במאכל, כך באופן טבעי יש לכל אדם רעב להזין את הנפש והרוח בהשגת דברי חכמה ודברי תורה.

אבל אם מסיבה כל שהיא אדם לא עסק בתורה תקופה מסוימת, מופיע מנגנון 'דיכוי התאבון'. ובמקום שהרעב יתגבר יותר ויותר, הוא דוקא נעשה אדיש ולא רעב ללימוד תורה ולספיגת דברי חכמה. בבחינת "אם תעזבני יום יומיים אעזבך" (ש"י דברים יא, ג).

המנגנון של 'דיכוי התאבון' הוא מנגנון כללי שפועל בכל מערכות הגוף. בכל מצב שאדם מצפה למשהו שוב ושוב, ולא משיג אותו, הגוף מדכה את הרצון והרעב לזה, וכדי להתעורר לכך שוב צריך לעשות משהו.

גם בנושא לימוד תורה הפתרון דומה לאכילה: צריך למצוא ספר נחמד וקל שיש לאדם רצון ותשוקה ללמוד בו, ובמשך כחצי שעה ללמוד בו ברוגע ובהנאה, ולאחר מכן באורח פלא הרעב והתשוקה ללימוד תורה יחזרו במלואם! וזה בדוק ומנוסה.

במאמר זה התבאר הצורך ברעב ותשוקה על מנת שדברי התורה יספגו בתוך האישיות, ושבאופן טבעי אין צורך לעבוד על כך. ובנוסף, כאשר פועל מנגנון דיכוי הרעב בעקבות 'יבוש אינטלקטואלי', יש לפתור זאת באמצעות לימוד זמן מה בחומר מרתק וקל, וכך יתעורר שוב התאבון ויהיה ניתן לגשת ללימוד מעמיק כראוי.

במאמר הקודם הראינו כי במקומות רבים בתורה ובחז"ל אנו מוצאים שיש הקבלה בין 'לימוד התורה' - לבין מערכת ה'איכיל' ועיכול המזון בתוך גוף האדם. ההשוואה הזאת אינה משל בלבד, אלא באמת הדמיון בין הלימוד לאכילה הוא מהותי ומדויק, כי אכן, תהליך ספיגת הלימוד בתוך האדם דומה לחלוטין לתהליך הספיגה של אוכל גשמי.

כאשר מידע נכנס למח ולא עובר תהליך עיבוד פנימי, הוא אינו נספג כראוי באישיות האדם, והמידע נשאר חיצוני - כעין ידיעת מספר טלפון, ותו לא. וכשם שעיכול פיזי דורש זמן ותנאים מתאימים, כך גם תהליך הלימוד דורש זמן לעיבוד המידע, וכן עוד תנאים נוספים כפי שיתבאר במאמרים הבאים.

סדרת המאמרים שלפנינו, נפרט ונרחיב את היסודות של 'תהליך העיכול המחשבתי', וזאת על פי ההקבלות שיש בין תהליך האכילה לתהליך הלימוד, והבנה זו תפתח לנו שערים אף לפתרונות מעשים בס"ד.

ההכרח בהקדמת הרעב

התנאי הראשון לפעילות של מערכת העיכול, הוא שיהיה לאדם רעב ותשוקה לקבל את המזון. מי ששבע, אינו יכול להכניס לגופו מאכלים חדשים, ומערכת העיכול אף לא תעכל אותם. וזאת סיבה שאכילות מצוה כמצה בפסח וכדומה חייבות להיאכל באופן שיהיה האדם רעב ותאב לזה (פסחים טז).

באותה מידה גם בלימוד התורה, כדי שהדברים יספגו בלב האדם, יש צורך שהוא ישתוק ויהיה 'רעב' אליהם, כמאמר חז"ל (אבות פ"א מ"ד) "הוי שותה בצמא את דברייהם".

באופן עקרוני לכל אדם יש 'רעב' לדברי חכמה. הקב"ה הטביע בטבע האדם שחכמה מעניקה לו ריגוש, חידוש, הבנה והרגשת שובע ושלימות. כאשר לכל אדם יש תחומי ענין שונים בלימוד החכמה, אך המשותף לכולם הוא שהם אוהבים ורוצים להרחיב את האינטליגנציה שלהם. ולכן התשוקה לדברי חכמה היא דבר שלא צריך לעבוד עליו, אלא זה מציאות קיימת בטבע האדם.

אך דא עקא, בפועל, אנו מוצאים ילדים ואפילו בוגרים שלא זכו להתענג מלימוד ולא מתעניינים בשמיעת דברי חכמה חדשים. מדוע זה קורה? להיכן נעלם הרעב הטבעי לריגוש והחידוש של דברי חכמה?

נעמוד על אחת מהסיבות לזה - "יבוש אינטלקטואלי".

'מנגנון דיכוי התאבון'

נפתח בנושא האכילה, וממנו נקיש ללימוד תורה -

הקב"ה ברא בטבע האדם תכונה שכאשר הגוף נמצא במצב של רעב ממושך ואין לו אפשרות לצרוך מזון, הוא מפעיל מנגנון הישרדות של 'דיכוי התאבון'.

נמחיש זאת בדוגמא:

משפחה שהו בשבת בעיר אחרת, ובמוצאי שבת חזרו בסביעה ארוכה. והנה, מיד בתחילת הנסיעה הילד הקטן מתחיל לבכות 'אמא, אני רעב'. האמא מחפשת דבר מה להשיב את נפשו, ולא מוצאת כלום. היא חושבת לעצמה: האם יש לו סיבה אמיתית להיות רעב? ונוכרת שהוא באמת לא אכל סעודה שלישית, ואכן יש סיבה מוצדקת לרעב שלו. אבל אין לה מה לתת לו! הילד מגביר את הבכי, וממשיך לבכות ללא הפסקה: 'אני רעב, אני רעב'.

לאחר כרבע שעה אחד האחים מתחיל לשחק איתו, והוא נשאב למשחק ושובח מהרעב. אבל האמא לא שוכחת, והיא רואה שיש לו התנהגות אימפולסיבית המתאימה לילד רעב.

לעומת זאת, מצוות ה"לא תעשה" הם כמו הגידים, הם שומרים שלא יהיה קלוקל במערכת ההשפעה אל האדם, שימשיך לזרום אליו שפע של אנרגיה רוחנית עליונה.

מצוות ה"לא תעשה" מכוונות את האדם להימנע מעשייה הרסנית הפוגעת באיברים ומונעת מהם לקבל אנרגיה אלוקית. המשימה הטמונה במצוות אלו היא להימנע מהרס עצמי.

איך מרגיש האיש בלי מצוות עשה?

מעתה יתבאר החילוק בין האיש לאשה בקיום המצוות - האיש נברא במצב של חֶסֶר. כדי להתמלא עליו לינוק רוח חדשה של רוממות וקדושה באמצעות לימוד התורה וקיום המצוות שמקדשות אותו וממלאות את החסר הקיים בו.

האיש הזקוק למילוי רוחני תמידי, מרגיש היטב את ההשפעה של המצוות על חייו לטוב או למוטב. אם וכאשר מסיבות שונות הוא יקלע למציאות של העדר מילוי; ימים שבהם לא עסק בלימוד התורה הקדושה או ימים שבהם לא התעלה ברוחניות, הוא יחוש היטב את הירידה הרוחנית ואת הנסיגה הכללית במצבו. הירידה הרוחנית היא כורח המציאות של העדר מילוי. גם מצב רוחו ייפגע; הוא יחוש עצב, חוסר חיוניות ואי נוחות כתוצאה מהירידה.

האישה לעומתו אינה זקוקה למילוי זהה, וההימנעות מעבירה מספיקה לה בכדי לשמור על עצמה מלאה וחינונית. בורא עולם ברא את האישה בשלמותה ללא שום חיסרון. על כך אנו מברכות ומודות בכל בוקר: "שעשני כרצוני".

הציווי היחיד לאשה הוא להרוס: רק אל תעברי עבירות, אל תעשי כך וכך. אם תקפידו על כך הכל יעבוד כמו שצריך. המערכת מתפקדת נהדר והמשימה העומדת בפנינו היא להימנע מכל מה שעשוי להרוס את המערכת המושלמת בה נבראנו.

תלמוד תורה לאיש וצניעות לאשה

הבנה זו מסבירה את דברי הגאון מוילנא. הגאון מוילנא מגלה לנו את דרכו של היצר הרע אשר בוחר להילחם דווקא בנקודה המרכזית והמשמעותית ביותר שיש לכל אדם. כך נפגוש אותו ומתאמץ בכל כוחו כדי לגרום ל'ביטול תורה' אצל הגברים ובמצוות ה'צניעות' אצל הנשים.

שכן, ה'תורה' היא הכח המחיה והממלא את הגבר, ואילו ה'צניעות' מהווה את האופן היחיד לשמירת המעלות והמתנות הייחודיות שקבלה האישה.

בנקודות רגישות ומהותיות אלו מנסה היצר לפגוע בדווקא, כדי לטול את הכח המרכזי והמשמעותי אצל הגבר והאישה.

מהי צניעות?

כאשר אנו מייקרות דבר מה אנו שומרות עליו בצנעה. הצנעה היא שמירה. שמירה על המתנות הייחודיות אותן קבלנו מאת הבורא.

הפך ההצנעה היא הפריצה. פריצת הגדרות והחומות המשמרות את המתנות יקרות הערך שקבלנו בשלמות מהבורא. לכן את העדר הצניעות אנו מכנות 'פריצות'.

בורא עולם ברא באישה תכונות מופלאות של אצילות, עדינות וטוהר, וכאשר אישה מתנהגת בפריצות היא מפקידה את האוצרות הטמונים בה במקום השמור ולהגן עליהן.

לשיעור המלא 073.295.13.81
מספר השיעור: *38493451

לעילוי נשמת
מרת גאולה ב"ר פנחס ע"ה
תרומת משפחת שטראוס הי"ו

לעילוי נשמת הורינו היקרים
רבי נחמן משה ב"ר חיים ז"ל
נלב"ע יג שבט תשפ"א
מרת סימה ב"ר אברהם יוסף ע"ה
נלב"ע יד אדר א' תשנ"ז
תרומת משפחת פלדמן הי"ו

